

Delbetænkning II vedrørende etniske minoritetskvinders integration og retsstilling i Danmark

Kapitel 1. Indledning

1.1.	Udvalgets nedsættelse og kommissorium	14
1.2.	Udvalgets sammensætning	15
1.3.	Udvalgets hidtidige arbejde	16

Kapitel 2. Etniske minoritetskvinders retsstilling

2.1.	Baggrunden for nedsættelsen af udvalget	20
2.2.	Den nye integrationslov	21
2.3.	Hvad forstås ved integration?	23
2.4.	Målgruppen for integrationsindsatsen	25
2.5.	Hvem er de etniske minoritetskvinder i Danmark?	25
2.6.	Om udvalgets arbejde	27

Kapitel 3. Udvalgets anbefalinger

3.1.	Indledning	29
3.2.	Overordnede anbefalinger	29
3.3.	Anbefalinger til forbedringer i etniske minoritetskvinders brug af social- og sundhedsvæsenet	29
3.4.	Anbefalinger til forbedring af danskundervisningen for etniske minoritetskvinder	34
3.5.	Anbefalinger til nedbrydning af barrierer for etniske minoritetskvinder på arbejdsmarkedet	36
3.6.	Anbefalinger til fremme af etniske minoritetskvinders politiske deltagelse	39
3.7.	Anbefalinger til forbedring af medieformidlingen vedrørende etniske minoritetskvinder	41

Kapitel 4. Etniske minoritetskvinder og social- og sundhedsvæsenet

4.1.	Indledning	44
4.1.1.	Kapitlets indhold	44
4.1.2.	Baggrund	44
4.2.	Barrierer i forbindelse med etniske minoritetskvinders brug af social- og sundhedsvæsenet	45

4.2.2.	Tolkefunktionen	46
4.2.2.1.	Retsgrundlaget	46
4.2.2.2.	Tolkeuddannelser inden for social- og sundhedsvæsenets område	50
4.2.2.3.	Krav til den uddannede tolk samt særlige problemer i forbindelse med anvendelse af tolke	51
4.2.2.4.	Forskellige typer tolke	52
4.2.2.5.	Generelle problemer ved anvendelse af ukvalificerede tolke	59
4.2.3.	Tosprogede og flerkulturelle medarbejdere	60
4.2.3.1.	Retsgrundlaget	60
4.2.3.2.	Anvendelse af tosprogede og flerkulturelle medarbejdere	62
4.2.3.3.	Særlige problemstillinger i forbindelse med anvendelse af tosprogede og flerkulturelle medarbejdere	64
4.3.	Særlige områder inden for socialvæsenet af relevans for etniske minoritetskvinde	65
4.3.1.	Retsgrundlaget	65
4.3.2.	Generelt om statistik på området	72
4.3.3.	Etniske minoritetskvinders møde med social- og sundhedsforvaltningen	72
4.3.3.1.	Kontanthjælpsområdet	72
4.3.3.2.	Børnepasning	76
4.3.3.3.	Etniske minoritetskvinders anvendelse af kvindekrisecentre	79
4.3.3.4.	Sundhedsplejerskernes område	85
4.4.	Særlige forhold for etniske minoritetskvinde inden for social- og sundhedsvæsenet	86
4.4.1.	De forskellige grupper af social- og sundhedsmedarbejdere	86
4.4.1.1.	Grunduddannelse	86
4.4.2.	Efteruddannelse	91
4.4.3.	Særlige uddannelses tilbud	94
4.4.4.	Etniske minoritetskvinders kendskab til social- og sundhedsvæsenet i Danmark	95
4.4.4.1.	Etniske minoritetskvinde med flygtningebaggrund	95
4.4.4.2.	Etniske minoritetskvinde med indvandrerbaggrund	95
4.4.4.3.	Oplysning om tilbud på sundhedsområdet	95
4.5.	Kulturbaserede barrierer	96
4.5.1.	Social- og sundhedssektorens kultur, arbejdsform og holdning til etniske minoritetskvinde	99
4.5.2.	Etniske minoritetskvinders opfattelse af sociale foranstaltninger	101
4.5.3.	Adfærdsnormer af betydning for etniske minoritetskvinders anvendelse af social- og sundhedsvæsenet	101
4.5.4.	Autoritetsmønstre og familiens betydning	102
4.5.5.	Etniske minoritetskvinders sundheds- og sygdomsforståelse	103
4.6.	Flygtningekvinders særlige baggrund	105
4.7.	Udvalgets overvejelser og anbefalinger	106

4.7.2.	Undersøgelse af de faktiske forhold for etniske minoritetskvinde på social- og sundhedsområdet	107
4.7.3.	Den sproglige barriere	107
4.7.4.	Særligt vedrørende etniske minoritetskvinders møde med socialvæsenet	111
4.7.5.	Uddannelse af social- og sundhedsmedarbejdere	112
4.7.6.	Etniske minoritetskvinders viden om social- og sundhedsvæsenet	113

Kapitel 5. Etniske minoritetskvinde og danskundervisning

5.1.	Indledning	117
5.1.1.	Kapitlets indhold	117
5.1.2.	Baggrund	118
5.1.3.	Undervisning af asylansøgere	119
5.2.	Retsgrundlaget	119
5.2.1.	Lov om undervisning af voksne indvandrere m.fl.	119
5.2.1.1.	Målgruppe	121
5.2.1.2.	Undervisningens indhold og omfang	121
5.2.1.3.	Uddannelses- og erhvervsvejledning	122
5.2.1.4.	Kvalifikationskrav til ledere og lærere	123
5.2.1.5.	Lov nr. 487 af 1. juli 1998 om undervisning i dansk som andetsprog for voksne udlændinge	123
5.2.2.	Lov om aktiv socialpolitik (lov nr. 455 af 10. juni 1997)	124
5.3.	Statistik	125
5.4.	Kvindespecifikke barrierer på undervisningsområdet	126
5.4.1.	Børnepasning	127
5.4.2.	Motivation	128
5.4.3.	Transport til undervisningsstedet	129
5.4.4.	Blandede hold	130
5.4.5.	Uddannelsesmæssige forudsætninger	130
5.4.5.1.	Danskundervisning og skolekompenserende undervisning	131
5.4.5.2.	Overgangen til de almindelige uddannelsesinstitutioner og arbejdsmarkedet	131
5.5.	Nye tiltag på undervisningsområdet	133
5.5.1.	Integrationsudvalgets anbefalinger	133
5.5.2.	Ny indvandrerlæreruddannelse	133
5.5.3.	Etablering af Udviklingscentret for undervisning af voksne indvandrere	134
5.6.	Andre udvalgs overvejelser vedrørende forbedring af undervisningstilbuddene	135
5.6.1.	Byudvalgets anbefalinger	135

5.7.1.	Større helhedsorientering af undervisningens indhold.	136
5.7.2.	Kvalitet i forbindelse med danskundervisning	137
5.7.3.	Individuel uddannelsesmæssig baggrund	137
5.7.4.	Børnepasningsordninger	139
5.7.5.	Geografisk afstand til undervisningsstederne	140
5.7.6.	Oprettelse af øget antal kvindehold	141
5.7.7.	Pædagogik	141

Kapitel 6. Etniske minoritetskvinder og arbejdsmarkedet

6.1.	Indledning	142
6.1.1.	Kapitlets indhold	142
6.1.2.	Baggrund	143
6.1.2.1.	Formål med og betydning af integrationsindsatsen på arbejdsmarkedet	143
6.1.2.2.	Forskellige grupper af kvinder med etnisk minoritetsbaggrund	145
6.2.	Statistik	148
6.3.	Retsgrundlaget for etniske minoritetskvinders stilling på arbejdsmarkedet	150
6.3.1.	Grundlovens § 75	150
6.3.2.	Lov om en aktiv arbejdsmarkedspolitik (lovbekendtgørelse nr. 508 af 18. juni 1997)	151
6.3.3.	Lov om aktiv socialpolitik (lov nr. 455 af 10. juni 1997)	152
6.3.4.	Aktivlovens revalideringsbestemmelser	154
6.3.5.	Ligestillingslovene	156
6.3.6.	De kollektive overenskomster	166
6.3.7.	Om etnisk ligestillingspolitik på arbejdsmarkedet	166
6.4.	Beskæftigelses- og uddannelsesprojekter for etniske minoritetskvinder	169
6.4.1.	Rapport vedrørende igangværende projekter	169
6.4.1.1.	Projekternes formål	170
6.4.1.2.	Projekternes indhold	170
6.4.1.3.	Projekternes organisation og netværk	172
6.4.1.4.	Projekternes effekt	173
6.4.1.5.	Finansiering	175
6.5.	De vejledende aktører på arbejdsmarkedet	176
6.6.	Barriereudvalgets rapport fra maj 1993	176
6.6.1.	Baggrund	177
6.6.2.	Barriererne, som Barriereudvalget har identificeret	177
6.6.3.	Barriereudvalgets vurderinger	177
6.6.3.1.	Vurderinger af generel karakter	177
6.6.3.2.	Vurderinger af konkret karakter	178

6.6.4.1.	Arbejdsministeriets handlingsplan og arbejdsmarkedsreformen	179
6.6.4.2.	Anden opfølgning	181
6.6.5.	Barrierer ifølge andre undersøgelser	182
6.6.6.	Barrierer i øvrigt	186
6.7.	Barriereudvalget og etniske minoritetskvinder	187
6.7.1.	Udvalgets overvejelser vedrørende de enkelte barrierer	188
6.8.	Udvalgets overvejelser og anbefalinger	191
6.8.1.	Danskundskaber	191
6.8.2.	Vejledning	192
6.8.3.	Etnisk ligestillingspolitik	194
6.8.4.	Arbejdsmarkedets tilpasning	195
6.8.5.	Meritoverførsel og ækvivalering af udenlandske uddannelser	195
6.8.6.	Uddannelses- og beskæftigelsesfremmende projekter	195
6.8.7.	Holdningsbearbejdende indsatser	198

Kapitel 7. Etniske minoritetskvinders politiske deltagelse

7.1.	Indledning	199
7.1.1.	Kapitlets indhold	200
7.1.2.	Baggrund	201
7.1.2.1.	Kvindens politiske deltagelse	201
7.1.2.2.	Etniske minoriteters politiske deltagelse	204
7.2.	Statistik	207
7.2.1.	Folketinget	207
7.2.2.	Kommunerne	207
7.2.3.	Europaparlamentet	208
7.2.4.	Bydelsrådene	208
7.2.5.	Partimedlemskab	210
7.3.	Det politiske system i Danmark	210
7.3.1.	Styrereform	210
7.3.2.	Grundlovens politiske frihedsrettigheder	211
7.3.2.1.	Ytringsfriheden	212
7.3.2.2.	Forsamlingsfriheden	212
7.3.2.3.	Foreningsfriheden	213
7.3.3.	De politiske institutioner	213
7.3.3.1.	Folketinget	213
7.3.3.2.	Kommunalbestyrelsen	218
7.3.3.3.	Amtsrådet	219
7.3.3.4.	Europaparlamentet	220
7.3.3.5.	Foreninger, organisationer og græsrodsbevægelser	222
7.3.3.6.	Udvalg, råd og nævn	223
7.3.3.7.	Kvindedeltagelsen i offentlige udvalg, råd og nævn	224

	udpegning af medlemmer til offentlige udvalg, kommissioner og lign. (lov nr. 157 af 24. april 1985)	225
7.4.	Barrierer for etniske minoritetsvinders deltagelse i politik	227
7.4.1.	Valgregler	227
7.4.2.	Manglende eller utilstrækkelig skole- eller erhvervsuddannelse	230
7.4.3.	Kønrollemønstre, holdning til familie, tidlige børnefødsler	235
7.4.4.	Manglende netværk i det politiske liv og i det danske samfund	241
7.4.5.	Utilstrækkelig deltagelse i udadvendte aktiviteter	243
7.4.6.	Manglende interesse for det politiske liv	247
7.4.7.	Diskrimination	248
7.5.	Udvalgets overvejelser og anbefalinger	249
7.5.1.	Information om det danske samfund	249
7.5.2.	Ansporing til unge etniske minoritetskvinders og -pigers politiske deltagelse	250
7.5.3.	Støtte til etniske minoritetskvinders politiske deltagelse	252
7.5.4.	Repræsentationen af etniske minoriteter i offentlige råd, nævn m.v.	252
7.5.5.	Etniske minoritetskvinders tilknytning til arbejdsmarkedet	253

Kapitel 8. Etniske minoritetskvinder og medierne

8.1.	Indledning	254
8.1.1.	Kapitlets indhold	254
8.1.2.	Baggrund	254
8.1.2.1.	Hvordan fremstilles etniske minoritetskvinder i medierne?	255
8.1.2.2.	Særligt om medierne og muslimske kvinder	257
8.1.2.3.	Hvorfor fremstilles etniske minoritetskvinder negativt i medierne?	258
8.1.2.4.	Konsekvenser af et negativt medie billede	261
8.2.	Det retlige ansvar for mediernes virke	263
8.2.1.	Ytringsfriheden	263
8.2.2.	Foreløbige retsmidler - forbud og beslaglæggelse	263
8.2.3.	Straffeloven - freds- og ærekrænkelser (injurier) - "racismeparagraffen"	264
8.2.4.	Medieansvarsloven	266
8.2.5.	Statsministerens medieudvalg	269
8.3.	Udvalgets overvejelser og anbefalinger	269
8.3.1.	Årsager til negativ medieformidling vedrørende etniske minoritetskvinder	270
8.3.2.	Virksomheden af negativ medieformidling vedrørende etniske minoritetskvinder	270
8.3.3.	Etniske minoritetskvinders integration på arbejdsmarkedet	271
8.3.4.	Uddannelses tilbud til journalister, herunder særlige for-	

8.3.5.	Positiv synliggørelse af etniske minoritetskvinder i medierne	272
8.3.6.	Støtte til etniske minoritetskvinders medieproducerende virksomhed	273
8.3.7.	Indstiftelse af mediepris	273

Kapitel 9. Udvalgets internationale høring

9.1.	Indledning	274
9.2.	Social- og sundhedsvæsenet	274
9.2.1.	Tyskland	274
9.2.2.	Norge	275
9.2.3.	Holland	275
9.2.4.	Finland	276
9.3.	Uddannelse/undervisning i "det nye sprog"	276
9.3.1.	Tyskland	276
9.3.2.	Norge	277
9.3.3.	Holland	277
9.3.4.	Finland	278
9.4.	Arbejdsmarkedet	278
9.4.1.	Tyskland	278
9.4.2.	Norge	279
9.4.3.	Holland	280
9.4.4.	Finland	281
9.5.	Politisk deltagelse	281
9.5.1.	Tyskland	281
9.5.2.	Norge	281
9.5.3.	Holland	282
9.5.4.	Finland	282
10.	Medierne	282
10.1.	Tyskland	282
10.2.	Norge	282
10.3.	Holland	283
10.4.	Finland	283